

Eda Sepp (kirjapilt muutmata):

Demokratiseerimise ja võrdõigustluse vastu tekkis mul huvi Eesti taasiseseisvumise ajal, kui lugesin Eesti suurtes ajalehtedes kummalisi kirjeldusi, kuidas naised peaksid olema tulevases vabariigis. Käisin sel ajal päris tihti Eestis, rohkem küll kunsti alal, mis on minu eriala ja mida õpetasin ülikoolides. Lisasin siis ka raamatuid demokraatiast ja võrdõigustlusest, mis on ka naisteaduse ja feminismi põhiteemad. Viisin Eestisse siinse *bestselleri* Clarissa Pimkola Estese **Naised kes jooksevad huntidega (1992)**, ning organiseerisin selle avaldamise. Raamatu tõlkisid Andres Ehin ja Ly Seppel ning see ilmus 1997. aastal. Viisin ka teisi raamatuid.

1994. aastal teatati mulle, et Ontario provintsi kodakondsuse ministeerium, mida tookord juhatas Sotsiaaldemokraat Bob Ray, on otsustanud taasiseseisvunud Balti Riike toetada ja on juba andnud rahasummasi lätlastele ja leedulastele. Kuna parteijuht oli avastanud endal Leedus esivanema. Oodati eestlaste projekti. Kirjutasin lühikese teksti **Post Soviet Syndrom**, mis praegu üle lugedes on lühem kuid sisuliselt sarnane mõni aeg tagasi ilmunud Mihhail Lotmani samanimelise artiklile. Lisasin lõpus, et sellist sündroomi on võimalik ravida kursustega koolides, artiklitega ajakirjanduses ja ülikoolides naisuurimisteemaliste keskuste moodustamisega. Nii on tehtud Läänes.

Sain \$15,000 raamatuteks naisuurimiskeskusele Eestis, mida pidi ostma siin Kanadas dollarite eest ja saatma Eestisse. Eesti Abistamiskomitee Kanadas lisis hiljem \$5000. \$20,000 on raamatute ostmiseks päris suur summa. Moodustasin väikese grupi abilistega: "Women's Issues Project", mis koosnes spetsialistidest mitmesugustel erialadel, kes olid ka sisuliselt teadlikud ja huvitatud naisteadustest. Peamisteks abistajadeks kujunesid Debbie Corrigan Sepp, kes oli ülikoolis õppinud naisteadust ja tundis selle ala kirjandust ning tema elukaaslane Toomas Sepp, kes oli rajanud internetis raamatupoe. Tänu viimasele saime otse kirjastustest tellides kõik raamatud 40% odavamalt, millest oli palju abi, kuna teaduslikud raamatud on kallid.

Raamatud, millede nimekirjad koostasid mina ja tellis Toomas, olid valitud akadeemilise naisteaduste (Women's Studies) vajadusi ja meetodikat silmas pidades. Pearõhk oli naisteaduste klassikal ja viimasel viiel aastal ilmunud ülikoolide väljaannetel, mis on tellitud kirjastuste kataloogidest ja erialaliste biograafiate alusel konsulteerides spetsialistidega mitmest ülikoolist.

Raamatute tellimine võttis mitu aastat. Kuna raamatud olid teaduslikud ja inglise keeles, tahtsime algusest peale, et nad asuksid Eestis mõnes ülikoolis. Tollasel Pedagoogika Ülikoolil võttis huvi tekkimine naisuurimiskeskuse vastu aega ja nii toetasid meid alguses ainult välisesindused. Eesti erinevad valitsused pole naisuurimiskeskust kunagi toetanud, kuigi Põhja -Ameerikas on seda alati valitsused teinud.

Kuna saadeti oli suur ja põhjalik, otsustasin, et see peab Eestis jääma kokku iseseisva koguna, mis kujutab endast spetsiaalset erialalist kollektsiooni (special collection).

Niisugust naisteaduste keskust polnud sel ajal Eestis olemas ja selleks polnud kahjuks ka huvi ega tahtmist.

Saatuse tahtel sattusime kokku ameeriklanna Suzanne Liega, 90ndate Norra Eesti suursaadiku Kai Olaf Lie abikaasaga, kes oli naisuurimise ala teadlane ja mõistis teema olulisust. Paar aastat tegutsesimegi kahekesi koos naisuurimiskeskuse asutamisega ja meil õnnestus eestlastes arendada huvi teema vastu. Minul olid raamatud, nn sisu ja Suzannel erialased kogemused. Lähenesin ise projektile teadlasena. Norra saatkonna kulul läks palju kirju ja telefonikõnesi Eestist Torontosse ja toetati veel palju muuga.

Aivar Jaenes koostas Torontos raamatute andmebaasi, mis on praegu ENUT'i raamatukogus: Eda Sepp, "Books donated to the Estonian Women's Studies and Resource Centre" (Estonian Women's Issues Project, 1999). Väga aeganõudvaks tegevuseks kujunes taotluse kirjutamine European Union PHARE Macro Democracy Program'i saamiseks. Seda kirjutasime neljakesi: Suzanne Lie, Marie Louise Lawrence, tema elukaaslane Neil Leonard (EU) ja mina. Töötasime sellega koos järjest üle kahe kuu kui olin Tallinnas. Taotluses oli täpne keskuse kava kaheks aastaks, mis rahastamisega pani alguse ENUTi tegevusele. Pedagoogiline Ülikool oli lõpuks nõustunud meile loovutama ühe tühja väljaehitamata ruumi, mis sai keskuseks tänu Norra saatkonna ja Põhja-Euroopa Ministrite Nõukogu rahadele. Ruumi kujunduse tegi ülikooli õppejõu Tiina Aunini arhitektist poeg. Ülikool varustas keskust elektri, telefoni ühenduse ja internetiga ning pani sisse uued aknad. Valmis sai see veebruaris 1999 pidulikuks avamiseks. Sisustuse, raamaturiulid, lauad, toolid varustasid välisesindused. Oluline on, et kirjutasime rektor Mait Arvistoga lepingu mis rõhutab, ei Ülikool hoiab alati neid naisuurimise raamatuid koos ja ENUT jääb alati ülikooli hoonesse eraldi ruumiga. Ajalugu näitaski, et seda oli vaja.

Toetusrahast, mis kestis 2000. aastani, ning väikese lisaga Kanadast, panin alguse eesti esimesele teaduslikule naisteaduste alasele ajakirjale "Ariadne lõng" ja toimetasin esimese numbri. Sellest sai algus ajakirja väline vorm ja retsenseeritav akadeemiline sisu. Esimene kaksiknumber ilmus 2000. aastal.